

GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSBAN NEVELKEDŐ GYERMEKEK ÉS FIATALOK ISKOLAI EREDMÉNYESSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

RAUSCH ATTILA

ati.rausch@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Témakörök: Gyermek- és ifjúságvédelem; Hátrányos helyzet, kisebbségi oktatás

A gyermekvédelemben felnövekvő gyermekeknek, fiataloknak számos problémával kell megküzdeniük, így kiemelkedően fontos tanulmányi teljesítményük segítése, iskolai problémáik megoldása, hiszen sikeresen befejezett tanulmányok nélkül rendkívül nehéz eredményesen beilleszkedniük a társadalomba. Ebben jelentős szerepet játszik az iskola, az iskolai közösség, utóbbinak kiemelkedő hatása van a szocializációs folyamatra (N. Kollár, 2004; Vajda, 2005), és befolyásolja az oktatás, nevelés eredményességét is (Mészáros, 2004). A szakellátásba kerülő gyermekeknek viszont jellemzően megszakadnak korábbi kapcsolataik, új környezetbe kerülnek (Kálmánchey, 2001; 2008, Zsámbéki, 2004).

Jelen kutatás célja a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekek és fiatalok tanulmányaihoz, iskolai közösségeihez és kortárs kapcsolataikhoz fűződő jellemzők vizsgálata, a különböző gondozási típusok közötti eltérések azonosítása. A kérdőíves vizsgálat mintáját 10 és 20 év közötti, gyermekotthonokban, lakásotthonokban és nevelőszülőknél élő gyermekek, illetve fiatalok alkották (N=108). A gyűjtött adatokból az iskolai eredményességüket befolyásoló tényezőkre, az elsajátítási motívumaik fejlettségére, a kortárs kapcsolataikra, az iskolai közösséghez való viszonyukra vonatkozó elemzéseket végeztem, eredményeim egy részét összehasonlítottam reprezentatív országos mérések adataival.

A vizsgálat eredményei alapján a gyermekvédelemben nevelkedők elsajátítási motívumai az iskolai évfolyamok, illetve az életkor előrehaladtával nagyobb mértékben csökkennek. Kortárs kapcsolataik tekintetében a szakellátásban élőknek kevesebb ellenkező nemű barátjuk van, mint többségi társaiknak, ugyanakkor az ellenkező nemű barátaikkal szignifikánsan könnyebben tudnak beszélgetni fontosabb témákról ($Z=4,55$; $p<0,001$), valamint kevésbé gyakori körökben az elektronikus kapcsolattartás ($\chi^2=43,5$; $p<0,001$). Az iskolai közösséggel kapcsolatos jellemzőknél a tanári megítélés, és az osztálytársak percepciója tekintetében sem volt jelentős különbség az országos adatokhoz képest, viszont a tanári megítélés skáláján a fiúk szignifikánsan alacsonyabb értéket értek el ($t=2,38$; $p<0,05$). A szociális önértékelés összevont skáláján a szakellátásban élők 15,5 pontos átlagot értek el, vagyis az országos mérés 15,9 pontos átlagához (Németh és Költő, 2011) képest nincs jelentős különbség ($t=1,16$; $p>0,05$), ugyanakkor a lakásotthonokban nevelkedők szignifikánsan alacsonyabb értéket (14,5p) értek el ($t=1,45$; $p<0,05$). A három gyermekvédelmi gondozási típus között szignifikáns különbség van a tanulásra fordított idő ($\chi^2=20,19$; $p<0,001$), és a tervezett iskolai végzettség ($\chi^2=7,77$; $p<0,05$) tekintetében is, a nevelőszülőnél élők több időt töltenek tanulással, valamint magasabb iskolai végzettséget terveznek.

A kapott eredmények segítségével könnyebben értelmezhetjük a gyermekvédelemben nevelkedők iskolai problémáinak hátterét, így a célirányos beavatkozások, fejlesztések szervezése is megvalósulhat.*

* „A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.”